

Författningssamling

Dokumenttyp Strategi	Beslutsinstans Beslutsinstans hämtas från Evolution	Beslutsdatum ÅÅÅÅ-MM-DD	§ X
Dokumentansvarig Handläggare för parlamentariska nämnden			
Gäller för Nässjö kommun		Senast reviderad ÅÅÅÅ-MM-DD § X	

Demokratistrategi för Nässjö kommun

REMISSVERSION

Innehåll

Inledning.....	3
Syfte.....	3
Avgränsningar	3
Koppling till andra mål och styrande dokument	4
Globala målen och Agenda 2030.....	4
Nationella mål och strategier.....	4
Kommunala styrdokument.....	4
Arbetet med strategin.....	5
Utgångspunkter för demokratiarbetet.....	5
Nuläge	5
Mål.....	6
Strategiområden	7
Strategiområde 1: Förutsättningar för det lokala demokratiska systemet.....	7
Strategiområde 2: Information och kommunikation	7
Strategiområde 3: Dialog med medborgarna	8
Strategiområde 4: Samverkan med föreningsliv och civilsamhälle	9
Roller i demokratiarbetet	10
Uppföljning av demokratistrategin.....	10

Inledning

Möjligheten för medborgare att påverka och delta i det lokala samhällets utveckling är en viktig fråga för alla kommuner, både för att skapa tillit till det demokratiska systemet och för att utveckla ett hållbart samhälle.

I partipolitiken har andelen medborgare som är medlemmar i politiska partier minskat samtidigt som förtroendemannauppdraget har blivit svårare och mer professionellt. Många är fortfarande intresserade av politik och samhällsfrågor, men söker nya sätt att påverka utanför partipolitiken.

Den svenska demokratin står på en stark grund men möter samtidigt en rad utmaningar. Regeringen identifierar i den nationella strategin för demokrati tre huvudsakliga utmaningar för den svenska demokratin: det demokratiska utanförskapet, där människor inte känner sig delaktiga i den demokratiska processen, att det demokratiska samtalet hotas av desinformation, propaganda och näthat och antidemokratiska aktörer som utmanar demokratin.

Nässjö kommun har sedan länge arbetat med demokratifrågor och demokratiutveckling på flera olika sätt och med hjälp av olika verktyg och aktiviteter. Däremot har det inte funnits ett sammanhållande styrdokument som beskriver hur Nässjö kommun ska arbeta med demokratifrågor på ett övergripande, strategiskt och långsiktigt sätt.

Syfte

Denna strategi ska förtydliga hur Nässjö kommun ska arbeta med demokratifrågor på ett övergripande, strategiskt och långsiktigt sätt för att främja den lokala demokratin och medborgarnas delaktighet.

Strategin ska ge ny kraft i pågående arbete och identifiera prioriterade områden. Strategin ska också förbättra förutsättningarna och underlätta för allmänheten att vara delaktig och aktiv i den lokala demokratin. På så vis kan strategin stärka tilliten till det demokratiska systemet och öka förståelsen för hur lokala demokratiska och kommunala processer fungerar.

För Nässjö kommuns medarbetare ska strategin kunna användas som ett vägledande dokument för att kunna inkludera demokrati- och delaktighetsfrågor i respektive verksamhet.

Avgränsningar

Denna strategi handlar om det demokratiarbete som sker mellan de allmänna valen och handlar inte om genomförande av Allmänna val eller direkt arbete med valdeltagande. Självklart kan ett framgångsrikt demokratiarbete mellan valen ha en positiv påverkan på både genomförande av allmänna val och valdeltagandet.

Demokratiområdet är brett och tangerar flera kommunala ansvarsområden, allt från brottsförebyggande arbete till utveckling av våra tjänster i samverkan med användarna. Denna strategi omfattar inte demokratiarbete som är lagstadgat som exempelvis samråd i samband med framtagandet av översikt- och detaljplaner.

Strategins demokratifokus ligger på samhällsnivå. Den behandlar därför inte demokrati och inflytande för anställda på Nässjö kommuns arbetsplatser. Strategin behandlar inte heller brukarinflytande, det vill säga användarnas möjlighet att påverka och delta i utvecklingen av kommunens välfärdstjänster.

Strategin innehåller utpekade strategiområden med prioriterade åtgärder. Den innehåller dock inte handlingsplaner för åtgärdernas konkreta genomförande utan det beskrivs i separata dokument.

Koppling till andra mål och styrande dokument

Demokratistrategin har kopplingar till andra mål och dokument på olika nivåer. Lagstiftning som berör demokratiområdet tas inte upp här.

Globala målen och Agenda 2030

I Agenda 2030 och de 17 globala hållbarhetsmålen nämns inte ordet demokrati men demokratins byggstenar återfinns i flera av målen. De mål som är mest relevanta när det gäller lokal demokrati är följande:

- Mål 5 Jämställdhet: Delmål 5.5 Säkerställ fullt deltagande för kvinnor i ledarskap och beslutsfattande
- Mål 10 Minska ojämlikhet: Delmål 10.2 Främja social, ekonomisk och politisk inkludering för att alla människor
- Mål 11 Hållbara städer och samhällen: Delmål 11.3 Verka för inkluderande och hållbar urbanisering
- Mål 16 Fredliga och inkluderande samhällen:
 - Delmål 16.5 Bekämpa korruption och mutor
 - Delmål 16.6 Bygg effektiva, tillförlitliga och transparenta institutioner
 - Delmål 16.7 Säkerställ ett lyhört, inkluderande och representativt beslutsfattande på alla nivåer
 - Delmål 16.10 Säkerställa allmän tillgång till information och skydda de grundläggande friheterna

Nationella mål och strategier

2018 antog regeringen Strategi för en stark demokrati – främja, förankra och försvara. Strategin innehåller bland annat pågående och framtida insatser för att slå vakt om och stärka demokratin genom att fler ska vara delaktiga i demokratin, fler ska förstå och praktisera demokratin och fler ska stå upp för demokratin.

I det nationella folkhälsopolitiska ramverket finns åtta målområden. Folkhälsomålområde nummer sju handlar om kontroll, inflytande och delaktighet som ett jämlikt deltagande i demokratin och ett jämlikt deltagande i det civila samhället.

Kommunala styrdokument

Nässjö kommuns styrmodell Kompassen är baserad på tillitsbaserad styrning. I Kompassen utgår det kommunala uppdraget utgår från medborgaren och kan delas upp i två roller:

1. Demokrati och samhällsutveckling – det vill säga utveckling och styrning av det lokala samhället och demokratin,
2. Service och välfärd – det vill säga utveckling och styrning av välfärds- och servicetjänster.

Inom området demokrati och samhällsutveckling har kommunfullmäktige fastslagit två fokusmål. Ett av målen handlar om att alla barn och unga i Nässjö kommun ska ha förutsättningar för en god uppväxt. Att växa upp i ett demokratiskt samhälle med möjlighet till inflytande och delaktighet i samhället är en viktig pusselbit i en god uppväxt.

Arbetet med strategin

Arbetet med att ta fram denna demokratistrategi har genomförts på uppdrag av parlamentariska nämnden som ansvarar för övergripande kommunala demokratifrågor i Nässjö kommun. Arbetet har pågått våren 2024–hösten 2025.

Medborgardialoger på temat information, delaktighet och demokrati genomfördes vid sju tillfällen under perioden oktober 2024–januari 2025. Syftet med medborgardialogerna var att utforska hur denna demokratistrategi kan underlätta för allmänheten att vara delaktig och aktiv i den lokala demokratin.

Arbetet har även omfattat en kartläggning av hur nämnder och förvaltningar ser på medborgarnas möjligheter att vara med och påverka frågor som respektive nämnd ansvarar för.

Inför att denna strategi ska beslutas av kommunfullmäktige har allmänhet, nämnder och politiska partier representerade i kommunfullmäktige fått möjlighet att lämna synpunkter på strategin.

Utgångspunkter för demokratiarbetet

Medborgarnas möjligheter att vara delaktiga, uttrycka sina åsikter och påverka sin omgivning är grundläggande mänskliga rättigheter och en förutsättning för det demokratiska systemet. Demokratiarbetet i Nässjö kommun ska därför präglas av ett inkluderande förhållningssätt där alla människor oavsett bakgrund, identitet eller förmågor bemöts med respekt och ges möjlighet att delta och påverka utifrån sina förutsättningar.

En annan grundläggande utgångspunkt i Nässjö kommuns demokratiarbete är att medborgarna är kompetenta, vill ta ansvar och bidra med kunskap, erfarenheter och lösningar. Demokratiarbetet ska präglas av synsättet att medborgarna är en resurs som vill vara med och påverka, särskilt de områden som direkt eller indirekt berör människor i deras vardag.

Nuläge

Demokratin i Sverige står inför flera utmaningar i nuläget: Minskat valdeltagande, ökad polarisering i samhället, minskande engagemang i civilsamhället, ekonomisk och social ojämlikhet och hot mot pressfriheten.

Nässjö kommun har i grunden en stabil lokal demokrati med högt valdeltagande. Valdeltagandet i kommunvalet sjönk dock från 85 procent 2018 till 80 procent i 2022 års val, vilket nu är i nivå med riksgenomsnittet. Skillnader i valdeltagande mellan olika valdistrikt i kommunen har samtidigt ökat. Det valdistrikt med högst valdeltagande hade 85,8 procent och det med lägst 62,3 procent, med andra ord en skillnad på 23,5 procent. 2018 var skillnaden 15,1 procent.

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) genomför årligen mätningar inom Kommunens Kvalitet i Korthet (KKiK), där Delaktighetsindex är ett nyckeltal som mäter kommunens samlade arbete med medborgardialog, information och kommunikation. Indexet anges som andel av en maximal poäng baserat på ett 20-tal kriterier. Nässjö kommuns resultat i Delaktighetsindex 2024 ligger på 78 procent av maxpoängen, vilket är över genomsnittet för deltagande kommuner (ovägt medel 64 procent).

Under 2022 och 2024 utvärderades Nässjö av SKR genom Kommunkompassen, ett verktyg som bedömer hur kommunen styrs och fungerar. Ett av områdena som utvärderas är samspelet mellan förtroendevalda och medborgare. Utvärderingen visade en blandad bild. Styrkor som lyftes fram var att Nässjö har antagit tydliga principer för medborgardialog och att det finns flera olika kanaler för dialog med invånarna – till exempel medborgarbudget, "Fråga din politiker" och Förslag till Nässjö kommun nämns. Samtidigt pekade Kommunkompassen ut viktiga förbättringsområden:

- En tydligare övergripande strategi för att utveckla demokratin
- Gör handlingar mer lättillgängliga för medborgare
- Hitta sätt att föra ut information till och föra dialog med medborgargrupper som idag är svåra att nå
- Koppla analystext till jämförande nyckeltal på hemsidan för att vara transparent med kommunens resultat
- Gör grundläggande politikerutbildningar obligatoriska, även för styrelser
- Genomför enkät för politiker kring hat och hot

Sammantaget fick Nässjö 75 poäng av 100 inom området i utvärderingen 2024, vilket är en förbättring med 6 poäng jämfört med 2022.

Ett annat orosmoln för demokratin är hot och hat mot förtroendevalda. Nationella kartläggningar visar att nästan var tredje politiker utsattes för hot, trakasserier eller våld under valåret 2022. Hur vanligt förekommande det är i Nässjö kommun vet vi inte men bilden som kommunens säkerhetsavdelning ger är att hot och hat mot förtroendevalda inte är ett utbrett problem i dagsläget.

Mål

Denna demokratistrategi har två mål:

1. **Förbättra förutsättningarna för medborgarnas delaktighet och engagemang.** Detta mål mäts av Nässjö kommun genom självskattning baserat på de områden och frågor som finns i Koladas Delaktighetsindex.
2. **Öka medborgarnas upplevelse av möjligheterna att påverka.** Detta mål mäts genom en undersökning av hur medborgarna upplever möjligheterna att påverka och vara delaktiga i det lokala samhällets utveckling.

Strategiområden

I detta avsnitt beskrivs Nässjö kommuns strategiområden i demokratiarbetet. De fyra strategiområdena beskriver vilka områden som är viktigast för att uppnå målen i detta dokument.

Arbetet med strategiområdena ska genomsyra alla delar i Nässjö kommuns verksamheter så långt detta är möjligt. Detta kan innebära nya arbetssätt och verktyg, men kan också handla om att vidareutveckla det som redan görs inom ramen för befintliga resurser.

Strategiområde 1: Förutsättningar för det lokala demokratiska systemet

Grunden för den kommunala demokratin är det allmänna valet till kommunfullmäktige vart fjärde år. Då väljer medborgarna representanter till kommunens högsta beslutande organ. Detta bygger på att medborgarna har kunskap om hur det lokala demokratiska systemet fungerar. Sådan kunskap skapas och förmedlas i många olika sammanhang. Särskilt viktig är skolan som genom sitt demokratiuppdrag har en central roll för att förmedla kunskap och demokratiska värderingar till barn och unga.

Förutsättningarna för det demokratiska arbetet under mandatperioden påverkar de förtroendevaldas möjligheter att utföra sina uppdrag som beslutsfattare och representanter för medborgarna. Goda förutsättningar kan också öka medborgarnas kunskap om demokratin, deras vilja att engagera sig som förtroendevalda och skapa ett ökat förtroende för kommunen.

Prioriterade åtgärder:

- Skapa förutsättningar som underlättar för människor att engagera sig politiskt genom möjligheter att kombinera arbete eller studier med uppdraget. Konkreta åtgärder kan vara exempelvis anpassade mötestider och skälig ersättning.
- Stärka de politiska partiernas ställning i den kommunala demokratin genom kommunalt partistöd.
- Utveckla former för dialog mellan förtroendevalda, vilket relaterar till styrmodellen Kompassen och dess dialoger.
- Motverka och förebygga hot och hat mot förtroendevalda genom ett strukturerat och förebyggande arbete.
- Tydliggöra ansvarsfördelning och roller i demokratiarbetet för parlamentariska nämnden och kommunstyrelsen

Befintliga styrdokument:

- Regler för partistöd
- Arvodesregler för förtroendevalda

Strategiområde 2: Information och kommunikation

Tillgång till information är grundläggande för att medborgarna ska kunna delta och påverka utvecklingen i det lokala samhället. Information om kommunens resultat, både

när det gäller ekonomi och kvalitet, är också viktig för att medborgarna ska kunna utkräva ansvar och fatta välgrundade beslut i de allmänna valen vart fjärde år.

I takt med att människor hämtar information i allt fler olika kanaler, blir det än viktigare för Nässjö kommun att nå ut till alla medborgare. För att effektivt nå ut till medborgarna krävs en kommunikation som är anpassad efter olika målgrupper och de kommunikationskanaler de använder i sin vardag. Det är viktigt att välja rätt kanal baserat på behov, syfte och målgrupp.

Prioriterade åtgärder:

- Skriva på ett enkelt och begripligt språk, så att alla kan ta del av och förstå informationen.
- Informera i ett tidigt skede för att ge medborgarna möjlighet att bilda sig en uppfattning, delta och påverka. Det ska också framgå tydligt vad medborgarna kan påverka och vad som endast är information utan möjlighet till påverkan.
- Återkoppla alltid när medborgare söker information, engagerar sig eller kontaktar kommunen. Återkoppling är viktig för att upprätthålla medborgarnas förtroende för kommunen och för att uppmuntra fortsatt engagemang.
- Utveckla Nässjö kommuns hemsida för bättre användbarhet och sökbarhet.

Befintliga styrdokument:

- Kommunikationspolicy

Strategiområde 3: Dialog med medborgarna

Medborgardialog handlar om att skapa strukturerade möjligheter för medborgare att kunna påverka olika frågor, utöver den representativa demokratis valda församlingar. Det kan ske på många olika sätt och med olika grader av påverkansmöjligheter, allt från att svara på enkäter och skicka in synpunkter till dialogmöten och delta i arbetsgrupper.

All dialog med medborgarna ska utgå från ett vara inkluderande med extra fokus på de grupper som är mest berörda av frågan. Medborgardialog stärker den lokala demokratin och skapar delaktighet bland invånarna. Genom att lyssna på medborgarnas synpunkter kan kommunen fatta mer välgrundade beslut, bland annat genom att identifiera lokala behov och prioriteringar och ta till vara på medborgarnas kunskap och erfarenheter. Dialogen ökar också transparensen och förtroendet mellan kommunen och invånarna.

Medborgardialog kan förebygga konflikter genom att involvera människor tidigt i beslutsprocessen. Just att dialogen med medborgarna sker i ett tidigt skede är särskilt viktigt för att medborgarna ska uppfatta att de har en reell möjlighet att påverka. Lika viktigt är återkopplingen av vad som händer efter en dialog - på vilket sätt togs synpunkterna till vara? Vad resulterade det i för beslut?

Befintliga mötesplatser runt om i kommunen är viktiga arenor för att föra dialog med medborgarna. Det kan vara på allmänna platser men också mer slutna forum som inom föreningslivet.

Prioriterade åtgärder:

- Utveckla formerna för dialog mellan medborgare och förtroendevalda, till exempel genom att se över formatet för Allmänhetens frågestund.
- Ta tillvara på befintliga forum och mötesplatser för dialog genom att möta medborgarna på platser där de befinner sig.
- Testa och utvärdera nya sätt att föra dialog med medborgarna. Erfarenhetsutbyte mellan nämnderna är viktigt för att öka kompetensen om medborgardialoger.
- Förbättra rutinerna för återkoppling efter genomförd medborgardialog.
- Lyfta fram goda exempel där medborgarnas synpunkter har tagits tillvara och gjort skillnad.

Befintliga styrdokument:

- Principer för medborgardialog
- Regler för Allmänhetens frågestund
- Regler för Förslag till Nässjö kommun

Strategiområde 4: Samverkan med föreningsliv och civilsamhälle

Samverkan med föreningslivet och civilsamhället är en grundläggande förutsättning för att utveckla demokratin på lokal nivå. Kommunen kan genom samverkan nå ut med kunskap om demokratiska värderingar, den demokratiska processen och individers möjlighet till påverkan och inflytande. Föreningslivet och civilsamhället är också en viktig tillgång i händelse av kris eller allvarliga händelser, då olika aktörer i samhället behöver arbeta tillsammans för att skapa stabilitet och trygghet.

Föreningar och civilsamhällets organisationer fungerar som ett kitt i samhället. De spelar en central roll i att engagera medborgare i samhällslivet, främja ett aktivt deltagande och skapa en känsla av delaktighet och gemenskap. Föreningslivet fungerar också som en mötesplats för människor med olika bakgrunder och intressen. Genom att samverka med dessa aktörer och finnas på deras mötesplatser kan kommunen bättre fånga upp medborgarnas behov och önskemål, vilket leder till mer inkluderande och rättvisa beslut.

Prioriterade åtgärder:

- Se över hur syftet med Kommunala pensionärsrådet och Kommunala funktionshinderrådet kan uppfyllas i större utsträckning.
- Fortsätta utveckla arbetet med att stötta och samverka med föreningar i Nässjö kommun genom exempelvis föreningsservice, föreningsbidrag och samverkansmöten.

Befintliga styrdokument:

- Allmänna bestämmelser och generella regler för Nässjö kommuns bidrag till föreningslivet
- Reglemente för kommunala rådet för funktionshinderfrågor
- Reglemente för kommunala pensionärsrådet i Nässjö kommun

Roller i demokratiarbetet

Insatser för att främja demokratin är beroende av många olika aktörer med olika ansvarsområden. Kommunens verksamhet ska bedrivas med demokratin som grund. Kommunen ska erbjuda strukturer som stödjer de demokratiska processerna både vid valen och under mandatperioden samt skapa förutsättningar för samspel mellan medborgare och förtroendevalda. I Nässjö kommun är parlamentariska nämnden beredande organ för övergripande kommunala demokratifrågor och kommunstyrelsen ansvarar för utveckling av den kommunala demokratin.

Kommunen ansvarar däremot inte för rekrytering av medlemmar till politiska partier och politiska förtroendeuppdrag, politisk internutbildning eller arrangemang av politiska debatter vars syfte är att lyfta fram partipolitik. Detta är partiernas uppgift.

Inom Nässjö kommun ansvarar varje nämnd för att arbeta med strategiområdena inom sina verksamheter. Kommunstyrelsen har ett särskilt ansvar för strategiområde 1, 2 och 3 i sin roll som ansvarig för stödfunktioner för den representativa demokratin och den politiska beslutsprocessen, information och kommunikation samt utveckling av former för dialog med medborgarna. Ett särskilt ansvar för strategiområde 4 finns hos kultur- och fritidsnämnden som huvudansvarig för kommunens samverkan med föreningsliv och civilsamhälle.

Uppföljning av demokratistrategin

Parlamentariska nämnden ansvarar för att följa upp mål och prioriterade åtgärder i strategin. Uppföljning ska ske en gång per mandatperiod i samband med revidering av strategin.